

Vastineet tarkastuslautakunnan vuoden 2018 arviointikertomukseen

1. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkuvasti arvioimaan talousarvion rakenteen tarkoituksenmukaisuutta kaupungin toiminnan ja talouden talousohjauksen toimivuuden turvaamiseksi. Erityisinä esimerkkeinä tarkastuslautakunta nostaa esiin kokonaisvastuun kaupungin joukkoliikenteestä sekä talousarvion sitovuustason yksiselitteisen määrittelyn.
  - Kaupungin talousarviorakenteen ja prosessien läpikäynti on aloitettu ja niitä tullaan kehittämään edelleen kaupungin sähköisten ohjelmistojen antamien mahdollisuuksien rajoissa. Tätä ja talousarviotyöskentelyä ja sen rakennetta tulee tarkastella kokonaisuutena. Kaupungin talousohjauksen muutoksiin tulevat vaikuttamaan vuonna 2020 myös kansalliset vaatimukset, jotka johtuvat kuntien tilastotietojen sähköisestä raportointivelvollisuudesta Valtiokonttorille.
2. Kuntalain säännöksiin liittyen tarkastuslautakunta painottaa edelleen sen tärkeyttä, että kaupungin strategiassa esitettyjen yleisten tavoitteiden ja talousarvioon sisältyvien kaupungin toiminnan ja talouden hoitoa koskevien sitovien tavoitteiden välillä on selkeä kytkös ja että näiden toteutumista analysoidaan tilinpäätöksessä erityisesti nykyisen kuntalain säännösten valossa.
  - Seuranta ja analysointia strategisen ja taloudellisen raportoinnin muodossa kehitetään jatkuvasti kaupungin toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseksi.
3. Kaupungin asukasluku oli vuoden 2018 lopussa 15 285 (2017: 15 288). Tarkastuslautakunta toteaa, että asukasluku on vähentynyt vähemmän kuin vuotta aikaisemmin, mutta että trendi on haasteellinen. Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa konkreettisia toimenpiteitä kehityksen kääntämiseksi kaupungin strategisten tavoitteiden ja linjausten mukaiseksi.
  - Kaupungin strategialla ja sen teemoilla pyritään muuttamaan negatiivista väestönkehitystrendiä. Kaupungin on käsiteltävä tätä haastetta aktiivisesti, laaja-alaisesti ja kohdennetusti. Keväällä 2020 laadittavaan sopeuttamisohjelmaan tulee kohta, joka koskee väestönkehitystä, ja sen alle listataan konkreettisia toimenpiteitä.
4. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan varsinkin valtionosuuksien poikkeama olisi pitänyt osata tunnistaa ja siihen olisi pitänyt tarttua näkyvästi talousarviovuoden aikana.
  - Kaupunki noudattaa valtakunnallisia valtionosuusennusteita tulevan vuoden talousarviota laatiessaan. Niiden osalta on vuonna 2018 tapahtunut poikkeamia, jotka ovat vaikuttaneet kaupungin tulokseen negatiivisesti.

5. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkossa asettamaan kaupungin talousarvioon myös konsernin omavaraisuutta ja velkaantuneisuusastetta koskevat tavoitteet ja mittamaan niiden toteutumista sekä myös konkreettiset tulostavoitteet ja budjetoidut tunnusluvut yksittäisille konserniyhteisöille.

- Nämä prosessit, ohjaustoiminnot ja raportointi tulevat parantumaan kaupungin konserniohjeen kehittämisen myötä.

6. Taloushaasteiden valossa tarkastuslautakunta korostaa hyvän talousarviokurin ja toimivan talousohjauksen vaalimisen tärkeyttä jatkossakin.

- Kaupunki pitää hyvää talousarviokuria ja selkeitä ja asianmukaisia talousohjauksen prosesseja erittäin tärkeinä. Kaupungin tarkoituksena on vuoden 2020 aikana pyrkiä lisäämään ja laajentamaan kustannustietoisuutta koko kaupungin organisaatiossa, jotta kaupungin toimintaa voidaan kehittää sillä edessä olevien taloudellisten edellytysten puitteissa niin, että talouden tasapaino saadaan ylläpidettyä.

7. Vuonna 2018 vesihuoltolaitos osoittaa 212 000 euron ylijäämää, mikä on huomattavasti parempi tulos kuin budjetoitu 192 000 euron alijäämä. Liikevaihto oli budjetoitua suurempi, kun taas kustannukset ylittivät talousarvion hienoisesti. Poistot olivat jonkin verran budjetoitua pienemmät. Poistot lisääntyivät myös tulevina vuosina vesilaitosten ja putkistojen saneerauksista johtuen.

- Vesihuoltolaitoksen hyvä tulos johtuu suurelta osin siitä, että tulotaso on parempien myyntituottojen seurauksena ollut budjetoitua korkeampi. Vesihuollon poistojen arvioidaan lisääntyvän Paraisten ja saariston jätevedenpuhdistamojen saneerausten ja laajennusten sekä viemäriverkon saneerausten johdosta.

8. Tarkastuslautakunta panee huolestuneena merkille seuraavat sairauspoissaolot:

Vuosi	Keskimäärin henkilöä kohden
2018	13,4
2017	13,7
2016	13,9
2015	12,7
2014	11,4
2013	13,3

- Sairauspoissaolot eli omasta sairaudesta sekä työtapaturmista, työmatkatapaturmista ja ammattitaudeista johtuvat poissaolot kirjataan

palkkaohjelmaan kalenteripäivinä. Kalenteripäivien kokonaismäärä oli 16 899 kalenteripäivää. Jotta sairauspoissaolojen kehitystä voidaan verrata pidemmällä ajanjaksolla, sairauspoissaolot on esitetty keskimääräisenä arvona henkilöä kohden saman laskentaperusteen mukaisesti vuoden 2009 kuntaliitoksesta lähtien. Sekä kalenteripäivien määrä että vertailuluku ovat olleet suhteellisen vakaita.

Vertailu muihin kuntiin on osoittautunut vaikeaksi toteuttaa, koska laskentaperusteet vaihtelevat. Parempi vertailukohta olisi poissaolopäivien määrä suhteessa henkilötyövuosiin.

Vaikka sairauspoissaolot eivät ole lisääntyneet eivätkä vähentyneet mainittavasti, olisi tarkoituksenmukaista kehittää kohdennettuja toimenpiteitä sille työntekijöiden ryhmälle, jolla on paljon sairauspoissaoloja. Tätä tarkoitusta varten henkilöstöpalvelut on vuoden 2020 talousarvioehdotuksessaan anonut palkkojen ja ostopalvelujen muodossa resursseja käynnistääkseen työhyvinvointihankkeen, jonka nimenomaisena tarkoituksena on vähentää sairauspoissaolopäiviä.

9. Kuten edellä todettiin, ylityksiä on esiintynyt sivistysosastolla ja sosiaali- ja terveystieteosastolla. Tarkastuslautakunta painottaa, että budjetointi tulee tehdä realistisin perustein ja että asianomaisen osaston tulee anoa kaupunginvaltuustolta lisämäärärahaa, kun ilmenee merkkejä siitä, että myönnettyt talousarviovarat eivät tule riittämään.
  - Kaupungin ehdottomana tavoitteena on, että talousarvion lähtökohtana ovat kyseisen vuoden todelliset edellytykset sekä tulojen että menojen osalta. Heti kun vuoden taloudellisesta tilanteesta on saatu luotua kokonaiskuva, asianomainen osasto ottaa ylityksen käsiteltäväksi vastuutoimielimessään. Tämän jälkeen asiaa käsitellään kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa.

10. Vuosien 2018–2020 talousarvion ja -suunnitelman käsittelyn yhteydessä (§ 145/2017) kaupunginvaltuusto päätti, että kaupunginjohtaja käynnistää yhdessä johtoryhmän kanssa projektin, jossa käydään läpi toiminnan prosessit ja tutkitaan mahdollisuuksia kustannusten pienentämiseen ja tulojen lisäämiseen. Valtuuston päätöksen mukaan projektin toteutusta raportoidaan kaupunginhallitukselle kolmannesvuosittain ja puolivuotisraportin yhteydessä. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan tällaista raportointia ei ole tehty ja tarkastuslautakunta peräänkuuluttaakin tilanneraporttia projektin etenemisestä.
  - Kaupunki käynnisti keväällä Kuntamaisema Oy:n kanssa yhteistyön pitkän aikavälin tasapainotustyön analysoimiseksi ja evästyksen antamiseksi tähän työhön sekä prosessien kehittämiseksi. Analysointityö antaa edellytykset löytää oikea painopiste sille, miltä osin kaupungin erityisesti tulisi kehittää kustannustehokkuuttaan ja mitä keskeisiä prosesseja meidän tulisi ensimmäiseksi kehittää. Analysointi saatiin päätökseen syksyllä 2019 ja yhteistyö jatkuu workshopien muodossa syksyllä 2019.

Johtoryhmä on keskustellut työskentelymenetelmästä ja tutustunut syyskuussa Lean-menetelmän käyttöön kehittämistyön mallina muun muassa opintomatallaan Norrtäljessä. Kaupunginjohtajan ja johtoryhmän tavoitteena on jatkaa kaupungin prosessien jatkuvaa kehittämistä Lean-menetelmän avulla.

11. Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa kaupunginvaltuuston päätöksen § 145/2017 mukaista tilanneraporttia kaupungin kustannusten pienentämiseen ja tulojen lisäämiseen tähtäävistä toimenpiteistä.

- Kaupunki on vuonna 2019 aloittanut työn kaupungin kustannusten sopeuttamiseksi kaupungin saamiin tuottoihin. Kun kaupungin vuoden 2019 talousarviota käsiteltiin kaupunginhallituksessa 26.11.2018 §:ssä 250 päätettiin, että sosiaali- ja terveysosasto ja sivistysosasto selvittävät ja valmistelevat toimenpiteitä, jotka tuovat pitkällä aikavälillä säästöjä yhteensä 500 000 euroa. Kaupunginhallitus on kokouksessaan 27.5.2019 §:ssä 110 käsitellyt asiaa ja hyväksynyt sosiaali- ja terveyslautakunnan ja sivistyslautakunnan toimenpide-ehdotukset pitkän aikavälin säästöiksi.
- Kaupungin vuoden 2020 talousarvion ja vuosien 2021-2022 taloussuunnitelman laatimisen yhteydessä on aloitettu työ sopeuttamisohjelman laatimiseksi kaupungille tuleviksi vuosiksi. Sopeuttamisohjelmaa jatketaan kevään 2020 ajan, minkä jälkeen sen vahvistetaan kussakin vastuutoimielimessä.

12. Tarkastuslautakunta toteaa, että Paraisten Vesi Oy:tä rasittavat usean kymmenen tuhannen euron suuruiset hallintokulut. Näin siitä huolimatta, että yhtiöllä ei kahden edellisen tilikauden aikana ole ollut lainkaan toimintaa eikä tuloja. Tarkastuslautakunta kyseenalaistaa kustannustason kohtuullisuuden ottaen huomioon, että yhtiö on lepäävässä tilassa. Jos hallintokulut ovat tällaisella tasolla, yhtiön kassa tyhjenee käytännössä täysin lähivuosina. Osakeyhtiölain mukaan yhtiön hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Tarkastuslautakunta odottaa, että asia käsitellään kaupungin konserniohjauksen puitteissa.

- Paraisten Vesi Oy:n toimitusjohtaja ja hallitus ovat vuodesta 2015 lähtien tehneet selvitystyötä, joka perustuu valtuustoaloitteeseen siitä, ettei Paraisten Vesi Oy:n alasajoa ja likvidointia tule sallia ennen kuin 1) kaikki yhtiön veloitteet ja velvollisuudet on perusteellisesti selvitetty ja 2) että yhtiö mahdollisimman nopeasti hakee uudelleen lupaa avata makeavesiallas merenlahdeksi. Yhtiö on selvittänyt asiaan liittyvän juridiikan asianajotoimiston kautta ja teettänyt makeavesialtaalla uuden linnustoseelvityksen. Suhteellisen laajan selvitystyön jälkeen Paraisten Vesi Oy:n hallitus on tehnyt aloitteen Älönlahden säätöön perustamisesta ja ehdottaa, että Paraisten kaupunki ottaa hoidettavakseen velvollisuudet, jotka yhtiöllä on valvonta-, kunnossapito- ja hoitovelvoitteidensa nojalla. Jos kaupunginvaltuusto

hyväksyy suunnitelmat, Paraisten Vesi Oy voidaan asettaa välittömästi selvitystilaan ja yhtiön jäljellä olevat varat tulevat omistajalle, Paraisten kaupungille.